

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Közzététel! ár egész évre 5 ft., félévre 2 ft. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 ft., 200 szóig 2 ft., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr., harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minder hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	---	---

Tartalom. Üdvözet alkotmányozó zsinatunknak! Csiky Lajos. — Presbyterianus és antipresbyterianus. Joó István. — Szerény vélemény arra nézve, hogy az ev. ref. egyház lelkészei mennyiben vehetik igénybe helyzetök javítására az állam segélyét? M. A. — Iskola ügy. A szatmár-németi protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsának előterjesztése. — Felterjesztés az „álló írás“ elrendelése érdekében. — Közgyeink. Püspökválasztásunk s az egyházi sajtó. — Irodalom. — Különfélék. — Szerk. posta.

Üdvözet alkotmányozó zsinatunknak!

E mai napon ül össze a hazai két protestáns egyház alkotmányozó zsinata. Összeül, hogy hosszas előkészületek után nagy munkákat végezzen, hogy Sionunknak a lerakott fundamentomokra emelt épületét új oszlopokkal erősítse.

Üdvözetet küldünk a két egyház alkotmányozó zsinatjainak. Egy cél lebeg mindakettő előtt: építeni Istennek országát, szilárdítván egyházi alkotmányunk épületének köveit, egyesíteni a lehetőség határai között hazánkban a protestantismusnak különben is egy célra törő híveit. A cél egységét, a főbb elvekben egyöntetűen eljárni akarást híven jelképezik azon kölcsönös üdvözetváltások, s az 1791-ik évi XXVI. törvénycikk emlékezetére együttesen szentelt ünnepélyességek, melyeknek a mai és a holnapi napon hazánk szép fővárosa tanúja leend.

De üdvözet különösen ev. ref. egyházunk alkotmányozó zsinatának! Benne élünk magunk is azon küzdelmekben, melyek egyes elvi kérdésekben zsinatunk üléseit megelőzik. Látunk tehát mi is némi borongó felhőt, mely hazai egyetemes ev. ref. egyházunk egére kezd nehezedni.

De mi nem vagyunk kicsinyhitűek. Az esetleges elmentéteket elenyésztetheti a komoly megfontolás, s nem is baj az, sőt kívánatos, hogy az elvek harcában érlelődjék meg minden egyes törvényünk, melyet e zsinat lesz hivatva meghozni.

Üdvözljük zsinati atyáinkat szívünk minden melegével, azon mi meggyőződésünkben, hogy tárgyalásaik folyama alatt mindig megtartandják azt a hangot, mely méltó lesz hozzájuk s egyedül méltó azon ügyszó, melyet ők képviselnek.

Az a Szentlélek, ki mint galamb szálldogál e teremtett világ fölött s behatol az emberek szívébe, hogy ott minden szépnek, minden jónak kútfeje legyen; Istennek ama Szentlelke, kit a mi idvezítő Urunk anyaszentegyházunk e földön való megalapítására küldött el amaz első pünköst ünnepén: ez a Szentlélek vezérelje a mi zsinati atyáinknak szívét, hogy lakozzék gyűlésök termeiben békesség, szeretet, egyetértés, hogy legyen ezen a mi zsinatunkon, mely az eddigi fundamentomon akar tovább építeni s az eddigi törvény hiányait akarja kipótolgatni: „in necessariis unitas, in non necessariis libertas, in omnibus prudentia et charitas!“ . . .

Csiky Lajos.

Presbyterianus és antipresbyterianus.

Én már sokszor jegyeztem meg azt, hogy nekünk magyar reformátusoknak a particularismus egyik lényeges jellemvonásunk, — szerintem átkunk. Ez a particularismus nem engedte meg, hogy 1882-ig egyesülhessünk s egyesülve nagy alkotásokra legyünk képesek. Éltünk külön egyházkerületekben; itt is sokszor pártokra osztott bennünket a szellemi kiskorúság, p. o. itt a tiszántúl a szerint, a mint valaki Sárospatakon vagy Debreczenben tanult, s e miatt, valljuk meg őszintén, sohasem volt oly igazi, oly benső a confraternitas, mint kellett volna, épen egyházunk jól felfogott érdekében. Én szégyenlettem ezt és fájlaltam is. Szégyenlettem, mert kiskorúságunkat árultuk el vele; fájt, mert összetartozandóságunk lazítására és akadályul szolgált tevékenységünkben, erőnk sikeres kifejtésében. Általában véve az egyházkerületek particularis különállása miatt a reformátusság élettereje meg volt zsibbadva, olyan tengő, egyik napról másik napra terjedő, egyhangú volt az egyházi élet. Sok volt az aratásra váró gabona, de hi-

ányzottak az aratók. A tevékenység sok és tág mezeje állt műveletlenül. Sok feladat ismerte bár, de elhanyagolva; hullottunk, vesztünk; romlottunk, esenevészedünk oldott kévék módjára. Szegény egyházaink még szegényebbekké, kis egyházaink még kisebbekké lettek; szétszórva élő híveinkre csak a jó Isten gondolt, azok pusztulása még ha fájt is a jobbaknak, rajtok nem segíthettek. Mennyi testvérünk lett idegenné reánk nézve, elfelejtvén drága magyar nyelvünket, s lett más egyház tagja, megtagadván szent vallásunkat. Bűnösök voltak érte? Nem. Kegyetlen sorsuk áldozataivá lettek. Sajnáljuk őket. Ők reánk nézve elvesztek, és mi elfeledtük őket. — A lassú feloszlás szomorú processusa volt ez. Örökké ez így nem mehetett. Meg kellett döbbsenni ziláltságunk szomorú jelenségein; leverő volt elmaradottságunknak, erőink lekötöttségének tudata. Feltárult a biztos veszély képe az egyházunk jövőjéért aggódó lelkek előtt, ha a protestantismus nagy ellenfelének óriási erő kifejtésére és elmaradhatlan sikereire tekintenek. Megmozdult, elemi erővel mozdult meg szívünkben az összetartozandóság, a szoros egyesülés közös érzete s belőle kisarjadzott az egyesülés szent vágya, akarattá érlelődött az egyesülés. Az első zsinaton 1881—82-ben az öt ref. egyházkerület egygyé lett. Ha a zsinat alkotásai nem voltak is tökéletesek, — hisz emberi művek azok, — de mennyi üdvös fejlődés csiráit rejthették azok magokban. Csak az országos közalap áldásos felhasználását tekintsük meg. Mennyi egyházunk mentetett meg a pusztulástól, hány nyert hathatós támogatást boldogulására; hány lelkésznek segített nyomorgó helyzetén! És mondjam-e a missziók ápolásának sikereit és áldásait! Egyházunk egyeteme pedig nőtt imponáló erejével, — nagy erkölcsi súlyával.

S most, midőn a második országos zsinat kapujánál állunk, zavartalan öröm illerék hozzánk. Hisz fényes ünnepe ez a mi egyházunknak. Örömmel és édes reménynek kellene eltölteni szívünket, hogy e második nagy zsinat az előbbi alkotásait tökéletesbíti, a hiányokat pótolja, tevékenységünket szabályozza s egy jobb jövő alapjait biztosabb kézzel lerakja.

De örömünket megkeseríti az a kíméletlen hang, melylyel az ellennézettek egymás felé fordulnak, — az a gyanúsítás, mely sérti a testvéri szíveket, akadályára az együttes működésnek, áldásos tevékenységnek.

Mert ugyan mi az, ha nem vérig sértő gyanúsítás, midőn némelyek így osztják ki táborra a ref. egyház szereplő egyéneit: presbyterianusok és antipresbyterianusok.

Az ily nevek gúnyból használva, bármily alaptalanok, ugyanannyi pártot, ugyanannyi csoportot fognak létrehozni, s a nevek jelszókká lesznek, viselőik ellenfelekké válnak. Kell ez nekünk? Hát már oly nagy a mi boldogságunk, hogy erre is ráérünk? Oly vérbőség duzzasztja egyházi szervezetünket, hogy abból le kell csapolni egymás boszantása, keserítése által? Annyira meguntuk az egyesülés, az egység energiáját, hogy okvetlenül éket kell bele verni egyházunk testébe; meg kell akadályozni, hogy a fa az égbe ne nőjön? Teherré lett az egységből eredő nagyság, tekintély és erő, tehát meg kell gyaláznunk önmagunkat a világ előtt? Ha nem bánt bennünket senki, hát üssük egymást?

De hát tisztelt Uraim! mivel tudnátok megbizonyítani, hogy azok, a kiket ti antipresbyterianusoknak neveztek, a presbyterianismust megtagadták, s meg tudnátok-e mondani, hogy ti mivel vagytok inkább presbyterianusok? És engedjétek meg, hogy kérdezzem: vajjon ha az érvényben levő alkot-

mány zavartalanul megmarad, a ti ellenfeleitek akkor is antipresbyterianusok fognak lenni? De hisz' akkor ti is azok voltatok mind e mai napig, s azok lesztok azután is. Tehát egyik olyan, mint a másik. Miért hát a versengés ti köztetek, hisz' atyafiak vagytok

De testvéreim az Urban! Nem vetétek ti észre, hogy a mi egyházalkotmányunk sohasem nyugodott tisztán presbyteri alapon s ma sem nyugszik? Hisz eddig dicsekedve dicsekedtünk, hogy nálunk a synodale-presbyteriale regimen divatozott: mikor változott hát ez át tisztán presbyteriale regimenné? Lehet, hogy önök tisztelt Atyámfiai most már a tisztán presbyteri kormányzat felé törekednek, de engedjék meg, hogy a kik önöket követni nem akarják, maradhassanak hívei a synodale-presbyteriale regimennek. Állhassanak történeti alapon! S ha önök a tisztán presbyteri kormányformát akarják meghonosítani, s ez által egy kis Flankenbewegungot készülnék végrehajtani, kár a harangot félreverti, mintha az antipresbyterianusokká megtett hitsorsosok törnék fejüket az egyházi alkotmány felforgatásán.

Erre is jó lesz feleletet adni, hogy tisztán presbyteri vagy zsinat-presbyteri alapon állanak e a presbyterianus urak.

Ha azonban a mostani egyházalkotmány alapján és keretében neveznék magukat presbyterianusoknak, akkor legyenek szívesek meggondolni, hogy egyházalkotmányunknak sok oly eleme van, melyeknél fogva az méltán népképviselői egyházalkotmánynak nevezhető. Nem tisztán presbyteri hát, nem is tisztán zsinat-presbyteri az, de a népképviselő elve sincs rajta szigorú következetességgel keresztülvéve.

Nem is csuda, mert nem egy bizonyos elmélet szerint, egy ember fejében egyszerre fogamzott az; hanem sok időn át fejlett, újabb időben is ötletek és compromissumok útján változott és módosult. Nincs is párja szeles e világon. Olyan mixtum compositum az.

A főkérdés azonban az, hogy megfelel-e a mi viszonyainknak; gondolható-e ennek alapján egészséges egyházi élet és szerencsés fejlődés. Ha igen, hadd maradjon meg belőle, a mi jó, s ez fejtsék, tökéletesíttessék; a mi rossz benne, azt irgalmatlanul ki kell dobni, el kell vetni.

És a mi legfőbb, felkapott jelszókkal nem kell az elkedvetlenedés és viszály üszkét eldobni az atyafiak seregében!

Az egyetértés, egymás szándéka tisztaságában vetett bizalom teremhet csak áldásos gyümölcsöket s teremjen is; hogy épüljön, emelkedjék erőben és díszben a magyar ref. Sion az idők végeig.

Joó István.

Szerény vélemény arra nézve, hogy az ev. ref. egyház lelkészei mennyiben vehetik igénybe helyzetök javítására az állam segélyét?

(Vége.)

A mit az államtól elfogadhatunk, sőt megvárhatunk, az véleményem szerint csak abból állhat, hogy a törvényhozás emelje fel a mostaninál jóval nagyobb összegre az évi államsegélyt, teljesen az egyházkerületekre bízván, hogy böles belátások szerint használják fel egy részét, osszák szét a szegény egyházak s belhivatalnokok közt. Bajainkon pedig igyekezzünk önmagunk segíteni. De miként s miből? kérdehetné L. M.

lelkészársam. Az egyház által létrehozott s létesítendő segélyforrásokból. Egyszerre minden hiányt s mulasztást nem pótolhatunk, helyzetünk javulása csak fokozatosan történhetik.

Nagyon szeretném, ha ezen szerény felszólalásommal félre ne értenének az ettől eltérő nézetűek. Én is a csekélyebb jövedelmű egyházak egyikének lelkésze vagyok, senki sem mondhatja, hogy a bővölködés mellett nem tudom megérteni a szükséggel küzdők segélykiáltását. Talán nem járok úgy, mint a múlt évben K. János tekintélyes világi emberünk, kinek gúnyorosan vetették szemére e lapban is ama két mondását: „legyünk büszkék rongyainkra, s ne vágyakozzunk az egyiptomi húsos fazekak után”. Én azon egyházi érzésű világi egyént csak hírből ismerem, de cikkét olvasva, az abban írottakkal nagyobb részben egyetértettem; nem olvastam ki soraiból azt, mintha ő a szegény lelkési árvák rongyait ne óhajtaná jobb öltözzettel felcserélni, hanem inkább az volt szavainak értelme, hogy a magyar reformált lelkési kar szegénysége mellett is önérzettel tekinthet multjára, büszke lehet önkormányzatára, legfőbb kincsére, ne várja jövőben sem az államtól bajainak orvoslását, hanem segítsen azokon az egyház saját erejéből.

Én is, mint ama férfiú, magyar reformált egyházunk bajainak orvoslását önkormányzat mellett önszegélylyel óhajtanám eszközölni s nem tartom ezt egyszerre keresztülvihetőnek, hanem csak fokozatosan. Tekintetem egyházunk nagyjainak 10 éves alkotására, a közalapra esik; véleményem szerint, ez van hívatva anyagi bajaink fokozatos orvoslására. Senki sem tagadhatja, hogy 2 millió magyar ref. egyháztag egyesített ereje 10 év óta is több bajt orvosolt, mint a mennyin az előtt 50 évi tevékenység segíthetett. Ezen alap utolsó fillérig egyházunk elidegeníthetetlen tulajdona, a fenkölt gondolkozású világi nagyok adományaiból, kegyes hagyományokból s az egyháztagok filléréiből gyűlt s gyarapítottatik, hozzá semmiféle más felekezet, vagy polgári hatóság igényt nem formálhat, sőt ha talán kedvezőtlen idők következnenek, semmiféle zsarnoki hatalom nem találna ürügyet, hogy szentségtelen kezeit rá tehesse.

A közalapról levén szó, bátorkodom itt még kifejezni azon óhajomat, hogy ennek jótéteményét jövőben a tanítók is élvezhessék. Az egyházi törvény 3-ik § a szerint az iskolák az egyház testéhez tartoznak, tehát a tanítók is egyházi hivatalnokok. Igaz, hogy az országos törvényhozás a tanítók részére igen szép nyugdíjalapot teremtett; úgyde ez által csak a munkaképtelen s elaggott tanítókról, s a tanítók özvegyeiről s árváiról gondoskodott, de nem gondoskodott a működő, csekély fizetést élvező, anyagi gondokkal küzdő, vagy csapásoktól látogatott tanítókról. Ezeket a közalap segélyében kész szívvel részesíteni óhajtanám.

Rövid berekesztésül legyen szabad L. M. tisztársamhoz s a vele egy nézetten levőkhöz azon szerény kérést intézni, hogy mi magyarhoni reformált lelkészek ne az államtól várjuk helyzetünk javítását, legyen bizodalomunk egyetemes egyházunk erejében és segélyforrásaiban, ne szóljunk kicsinylőleg az úgynevezett párberről sem; mely bár szegényes megélhetést nyújt, sokszor fel is panaszolják, de hála Istennek, van elég egyháztag, ki szívesen adja lelkészenek. Hanem igenis várjuk egyházi törvényhozásunktól az egyházi adózási rendszer korszerű javítását, a fizetések szabályozását s egyházi segélyforrásaink következetes gyarapítását. Ha az anyagi gondok miatt néha elborul is lelkünk, emlékezzünk meg a nagyősökről, kiknek helyzetéhez képest a mienk határozottan sok-

kal kedvezőbb. Bízom benne, hogy az állam millióinak igénybe vétele nélkül is segítve lesz fokozatosan egyházi bajainkon, s jövőben is képesek leszünk teljesíteni azon feladatot, mely reánk, a magyarhoni ev. ref. egyház lelkészeire vár.

Nyir-Bogát.

M. A.

Iskolaügy.

A szatmár-németii protestáns felsőbb leánynevelő intézet igazgató tanácsának tiszteletteljes előterjesztése

a szatmári, nagybányai, nagykárolyi és máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegyékből, a tiszántúli egyházkerület 1890-ik évi jun. hó 2—6. napjain tartott közgyűlése 173. szám alatt hozott határozata alapján összehívott értekezletre.

Mélyen tisztelt értekezlet!

Egy sokáig — egymást föl váltó nemzedékeken keresztül elődeink által elhanyagolt, vagy legalább érdemlett figyelemben nem részesített szent kötelesség, leányaink növeltetésének, magasabb műveltségben részesítésének érdeke hozott össze bennünket hazánk északkeleti vidékének protestáns gyülekezeteiből. Érezzük, de szemmel látható jelek is mutatják, hogy tennünk kell ez irányban, ha mint a köznevelés terén hazánkban mindig előljárt egyház, multunk emlékeire méltatlanokká válni s jövőnket feladni nem akarjuk. Tette kész a lelkiismeret, a protestáns öntudat.

Aldott emlékezetű protestáns elődeinket vád nem érheti. A mennyit a saját koruk közgondolkozása tőlük várhatott a protestáns szellemű, azaz szabadelvű és irányzatú művelődés érdekében, annyit ők megtettek. Mindenféle a hazában fölgyújtá áldozatkészségük a tudás, az ismeretekben való gyarapodás fátylát, s a nagyszámú protestáns közép- és főiskolák, melyek majdnem kivétel nélkül valamennyien régi, s általunk csak hamvaikban s emlékekben tisztelt elődök alapításai, megannyi fényes bizonyítékai az ő határtalan lelkesedésüknek a protestáns köznevelés és művelődés érdekéért. Ámde ez áldozatok mind csak a fiakért lettek hozva az elődök által; s ők azon édes önelégültséggel, azon nyugodt öntudattal szálltak sírjaikba, hogy eleget tettek kötelességüknek.

Azon előző idők közgondolkozása, mely a protestáns közép- és főiskolákat életre hívá, még nem fejtett oda, hogy belássa szükségét az emberiség másik fele, a női nem magasabb fokú képeztesítésének.

Hogy mily hatalmat ragad magához az, a ki, vagy a mely testület a leendő anyák, a családi körök és házi tűzhe-lyek védő angyalainak nevelését kezébe veszi s a működés ezen mezejét uralja: erről csak később, mondhatom, a mi korunkban győzte meg a közvéleményt a tapasztalás. Mi tehát, kik az egyházunktól való el-nevelés, vagy legalább az iránt hideggé, közönyössé növelés számos tényeiben szerezzük a szomorú tapasztalatokat, — mi, ama, fiaink képző intézeteiről gazdagon gondoskodott buzgó protestáns elődök utódai, nem hajthatjuk az övékéhez hasonló önelégültséggel fejünket a nyugalom párnájára, ha csak a magunk részéről minden tőlünk telhető áldozatot szintén meg nem hozunk protestáns nemze-

dékünk másik felének, leányainknak képeztetéscéért s magasabb műveltségben való részesíthetéseért.

Az e részbeni kötelesség tudatára először ébredés diésősége, egész hazai protestáns egyházunkban, — jól esik ezt ez ünnepélyes alkalommal konstatálhatni, — épen ezt az északkeleti vidéket illeti meg teljes joggal, melynek nagytiszteletű esperesait, egyházmegyei gondnokait, számos lelkészeit és világi oszlopférfiait itt tisztelhetni szerencsések vagyunk.

Még sehol sem merült fel az eszme egyházainkban, hogy a társadalom közép és felsőbb osztályához tartozó protestáns családok leánygyermekének növelése, s a római katolikus felekezeti zárdáktól elvonása céljából magasabb műveltség nyújtására hivatott intézeteket kellene létesíteni, midőn a nagybányai egyházmegyének Szinyérváralján az 1857-ik év márczius 17—18. napjain szép emléket hátrahagyva elhunyt néhai Melegh Dániel esperesnek és meggyének ma is élő egyik jeles férfia, a pár évvel később vívott pátens korbelti protestáns küzdelem egyik előharcosa, Ujfalussy Miklós egyházmegyei gondnoknak elnöklete alatt tartott közgyűlésén határozat hozatott, hogy — a jegyzőkönyv saját szavai szerint — „egy protestáns nőnövelde, minekeöltte a zsinai által eszközöltetnék annak felállítására, létesítessék Szatmáron“. Az előkészületek megtételére, a szatmári egyházzal s akkori irányadó férfakkal való érintkezésre, tervkészítésre ki is küldetett egy egyházmegyei bizottság Darvay Ferenc tanácsbíró elnöklete alatt.

Még azután öt különböző helyen és időben tartott gyűlésén a nagybányai egyházmegyének forgott fent az ügy a nélkül, hogy jelentékenyebb visszhangot keltett volna a legközvetlenebbül érdekelt körökben. Lelkes fölszólalások, küldött-ségi jelentések nyomaira találhatni az 1858-ban Bikszádon, 1859-ben Apában, 1859-ben Remetemezőn, 1860-ban ismét Remetemezőn, 1862-ben Felső-Bányán tartott közgyűlések jegyzőkönyveiben, azonban az ez időbeli törekvések még folyvást csak a tervezgetés stadiumában hagyták a protestáns nőnövelde ügyét.

Természetes is, hogy itt a városban kelle ez ügynök megtalálnia a maga embereit, lelkes barátait, s csak akkor volt remélhető, hogy a sok tervezgetés óhajtott valósulásra vezet.

És szerencsésen meg is találta azokat a szatmári egyház akkori főgondnoka, egyszersmind polgármester Gyene Károly és az akkori lelkészek s irányadó kortárs többi hitrokonok személyeiben. A németii egyház akkori lelkésze, a tisztelt és hála emlékezetben álló György Lajos tervezete alapján, a város részéről nemesen följánlott 600 frtnyi és 8 öl tűzifa évi segély ígérete mellett, Istenben vetett erős bizodalommal az 1862 ik év juliushó 1-én megnyitattott a prot. felsőbb leánynövelő intézet.

Lelkesedésszülte bizalom üdvözölte s meleg pártfogás karolta föl az egyelőre bérházban elhelyezkedett szerény intézetet.

Majd túlszerénynek, a palotaszerű római katolikus zárdával szemben, a versenyképesség kifejtésére való tekintetből hátrányosnak találta a zsellérkedést, s a szatmári egyház által adott telken, saját, a célnak megfelelő és viszonyainkhoz mért díszes házat emelt a közbuzgóság a leánynövelés szent ügyének.

Hálával kell itt megemlékeznünk a két testvéregyház, a szatmári és németii gyülekezeteknek s azok tagjainak igen jelentékeny, erejüket szinte felülhaladó áldozatai mellett, a királyi Felségnek két ízben nyújtott, összesen 1800 frtra menő, és nagybányai Kovács Lőrincznek 1000 frtnyi adományairól.

De méltó aggodalomra adott okot másfelől az a körülmény, hogy mire az intézetnek díszes, mintegy 26,000 frtba került csarnoka fölépült, 14,000 frtnyi földhitelintézeti kölcsön terhelte azt, s bénította évek hosszú során át, a haladó kor igényeihez mért belső fejlődésében.

Ily küzdelmek között, majdnem kizárólag a két helybeli egyház támogatására úttalva találta az intézetet az a pár évvel ezelőtt megindult mozgalom, az a szerencsés öntudatra ébredés, melynek várva-várt kedvező nyomai részint az egyházkerületi és konventi gyűlések tárgyalásaiban, részint a protestáns egyházi sajtó tette, áldozatra gyújtó fölhívásaiban, kedvesen örvendeztették meg a közérdekért viselt terhek súlya alatt már-már roskadozó helyi egyházainkat, mint az intézet eddigi fentartó testületét.

Tabajdi Lajos,
jegyző.

Dr. Farkas Antal,
elnök.

(Folyt. köv.)

Felterjesztés a fővárosi tanácshoz az „álló írás“ tanításának a fővárosi elemi iskolákban elrendelése érdekében.

Tekintetes Fővárosi Tanács!

Iskolaszékünk egy érdemes tagja az év elején tartott egyik ülésünkben felhívta az iskolaszék figyelmét a fővárosi közs. elemi iskolákban jelenleg divatozó írásmódra és annak egészségügyi tekintetben a gyermekekre nézve káros hatású következményeire; ugyanakkor ráirányította az iskolaszék figyelmét azon nagy mozgalomra, mely az írás reformálása tekintetében a külföldi paedagogiai és orvosi világban megindult; végül pedig azon indítvány nyal lépett az iskolaszék elé, hogy az általában ajánlott „álló írás“ tanulmányozására hívja fel a hatósága alatti tantestületeket s ezek szakértő véleménye alapján intézzen ezen ügyben felterjesztést a tek. főv. Tanácshoz.

Iskolaszékünk örömmel fogadta az indítványt s kiadva azt a hatósága alá tartozó tantestületeknek tanulmányozás végett, most az azok által adott egyhangú vélemény alapján azon kérelemmel járul a tek. főv. Tanács elé, méltóztassék elrendelni, hogy a jövő tanév elejétől az összes főv. közs. elemi iskolákból a „dőülő írás“ kiküszöböltessék s helyette az „álló írás“ taníttassék.

Tek. főv. Tanács! Ezen mindenesetre nagyfontosságú kérelmünk indokolására legyen szabad a következőkre hivatkoznunk:

Ugy a tanítóvilágban, valamint paedagogusok, orvosok, szakértők, iskolaszéki tagok és szülők körében régen hangoztatott sajnós tapasztalat, hogy az iskolába járó gyermekek egy nagy és jelentékeny része vagy elgörbült hátgerinczcel, vagy mint rövidlátó kerül ki az iskolából. Nem akarjuk ezzel egyenesen az iskolát vádolni; jól tudjuk, hogy e szomorú jelenséghez hozzájárul sok más körülmény is; a gyermek gyenge test-szervezete, veleszületett hajlam, rossz táplálkozás, a szülő anyag gondviselése, öröklés stb. stb. mind oly tényezők, melyek a fentemlített bajokat elősegíthetik. De tagadhatatlan tény az is, hogy az iskola nagyrészen hozzájárul, vagy fokozhatja ezen bajokat; hiszen fejlődő gyermekeink életük egy nagy részét épen az iskola falai között töltik el. A környék és a talaj, me-

lyen az iskolaépület áll, a tanterem magassága, nagysága és fekvése, a világítás, fűtés, szellőztetés, a tisztogatás, a tanórák helytelen beosztása, az osztályok túltömöttsége, az iskolapadok szerkezete stb. mind befolyással vannak az abban időző gyermekek testi fejlődésére. Hiszen ezek általánosan tudott dolgok, s azért nem is bocsátkozunk ezek bővebb magyarázatába.

Hogy a fentemlített két bajhoz az iskola ezen tényezői csakugyan hozzájárulnak, azt bizonyítják leginkább az iskolai hatóságok azon intézkedései, melyek által hol a fűtésen, hol a világításon, hol meg a padokon iparkodik javításokat eszközölni. S különösen ez utóbbi, az iskolai pad az, mely oly sok javításon ment keresztül. Egyedül annak tulajdonított az a sok gerincgörbülés és rövidlátás, melyről az iskolai szakorvosok kimutatásai tanúskodnak; míg végre ugyancsak az iskolai orvosok hosszú kutatás és tanulmányozás útján rájöttek, hogy nem a pad az egyedüli okozó. Bizonyult, hogy elferdülések és rövidlátási esetek a legtökéletesebbnek ismert padokban is nagy számmal mutatkoztak, s így másutt kellett a baj kútforrását keresni; kitűnt, hogy nem a pad, hanem az írás módja az, a melyen javítani kell, miután a most általánosan dívó dülő betűk íratásának módja a ferde ülést egyenesen megköveteli, s ez által a gerinczeglöbülés és rövidlátások szülő anyjává válik.

A porosz vallás- és közoktatásügyi minisztériumot az iskolai orvosok már 10 évvel ezelőtt figyelmeztették ezen bajra, minek következtében az 1881. évi decz. 8-án egy orvosok és kiváló paedagogusokból álló 6 tagú bizottságot küldött ki, melynek feladatává tétetett az említett körülményt az iskolákban megfigyelni, tanulmányozni s annak idején erről jelentést tenni. Ezen bizottság egy évi alapos tanulmányozását egy terjedelmes és minden tekintetben tanulságos jelentésben adta ki. Ebben kimutatta, hogy az írásnál dívó ferde és helytelen ülés egyenesen a dülő betűk íratásának a következménye, a mi ellen nem használ sem a gyermek életkora, sem az iskolai pad tökéletessége, sem a tanító erélye; csak egy mód van ezen bajon segíteni, t. i. megváltoztatni az írka fekvését és a betűk állását. Ezen bizottság által egyik iskolában megvizsgált 390 tanuló közül csak 94 volt teljesen egyenes, 296-nál hátgerinczelferdülés (Skoliose) tapasztaltatott, és pedig 141-nél igen nagyfokú.

Dr. Mayer megvizsgált Fürthben egy leányiskolát, s azt tapasztalta, hogy 336 tanuló közül 189, tehát több mint a fele görbe hátú, sőt az ugyanott egy fiúiskolában az év elején talált 29%-nyi elferdülés a tanév végéig épen megkétszereződött. De ezen vizsgálódások folyamán kitűnt az is, hogy a hátgerinczelferdülések iránya épen a szokásos ferde ülőhelyzetnek felelt meg, a mi elég világosan bizonyította, hogy az írás idézte vagy segítette azt elő.

Tek. főv. Tanács! Azóta ezen ügy mindenütt alapos vizsgálódás tárgyává tétetett és ma már ezen kérdés tanulmányozására egy egész külön irodalom áll rendelkezésünkre. Az iskolai orvosok és paedagogiai szaktekintélyek egész serege, melyenek: Schubert, Hermann, Mayr, Daiber, Cohn, dr. Ellinger, dr. Berlin, dr. Rembold, Gross német tanárok, Guillaume Neuchatelben, dr. Schultess és dr. Ritzmann Zürichben, Scharff Flensburgban, Bayr, dr. Fuchs, Gruber, Albert és Karpf Bécsben, Spencer, Fester, Darnell angol, Reverdy, Dierk, Desnoyers, de Lamarche francia szaktudósok vizsgálódásainak eredménye az, hogy a ferde írka-tartás és a jobbra dülő betűk íratása helytelen és rossz, a mennyiben az ezen módon való

írásnál szokásos testtartás megtámadja a tanuló szemét, mellkasát és hátgerinczét, tehát hátgerincze elferdül és a látása megromlik.

Dr. Schubert közli velünk, hogy az általa és más szemorvosok által megvizsgált 22,000 iskolás gyermek legtöbbjénél a jobb oldali szem gyengébb volt a bal oldalnál, a mi a ferde ülés következménye. Dr. Cohn 100,000 iskolás gyermek megvizsgálása alapján constatálja, hogy a rövidlátás ijesztő mérvben fokozódik, a mit különben laikusok is észrevehetnek, ha megfigyelik, hogy az iskolás gyermekek körében mily rohamosan szaporodnak a szemüvegek.

A dülő írásnál a fej rendesen a bal oldalra hajlik — a mi természetes következménye a ferde irkatartásnak, mivel a tanuló a szemek alapvonalát (a két szem középpontját összekötő egyenes) párhuzamba igyekszik hozni az írka vonalozásával, lévén a látás így kevésbé fárasztó — s így a bal szem közelebb esik az írka-hoz, mint a jobb, mi által e szem izmai hosszabb időn keresztül egyenlőtlenül és egyoldalúan vétetnek igénybe. Ezen tartás míg egyrészt fárasztja a tanulót, azért esik a feje, minél tovább ír, annál lejjebb, másrészt — azt hisszük, nem nehéz belátni — rontja a látóképességet. Az a kívánság tehát, hogy az írka egyenesen (az asztal hossz-élével párhuzamosan) a test közepe elé fektessék (egyenes középfekvés) a legtermészetesebb követelmény, miután csak így nyerhet mindkét szem egyforma képet a betűk alakjáról s csak így tarthatók az írkatól folytonosan egyforma távolságban.

De ugyanakkor, midőn a dülő írásközben a fej követni iparkodik a vonalozást, tehát balra hajlik, ugyanakkor lefelé csúszik a tanuló bal válla; a bal könyök rátámaszkodik a bal térdre s a jobb váll egészen feltolódik; a bal oldali mellkas hosszabb időn át összeszorul és az asztal széléhez nyomódik, miáltal megakadályoztatik a szabad lélekzés és vérkeringés, a hátgerincz egész ívben ferdül el balra s az egész testsúly a bal oldali ülőcsontra nehezedik. Csak be kell tekintenünk egy osztályba, melyben dülő betűket írnak a tanulók, s azonnal meggyőződhetünk, hogy a gyermekek nagy része ilyen módon ül. S itt az ellenőrzést a legszigorúbban gyakorló tanító figyelmeztetése is csak azon egy pillanatra használ, a melyben tétetett, mert a következő pillanatban a gyermek visszaesik ama végzetes ferde ülő helyzetbe, mivel maga az írka fekvése és a betűk dülő iránya kényszerítik erre. Hiszen nemcsak gyermekeknél, hanem igen sok felnőtt embernél is tapasztalhatjuk, hogy mihelyt írni kezd, azonnal ferde ülést vesz fel. S ki kételkednék egy perczig is abban, hogy a gyenge testszervezetű s a fejlődés stádiumában levő gyermek épsége ne szenvedne az ily természetellenes ülés által, mely ellen a lelkiismeretes tanító figyelmeztetése, intése, parancsa, sőt büntetése is kárba veszett fáradság.

Az álló írásnál ellenben egész másképen áll a dolog. Itt a testtartás egyenes függélyes, az író testtörzsének hossztengegye merőlegesen áll az asztal hosszszéléhez, tehát a testsúly egyenlően oszlik meg a két ülőcsont között. Az írka a test közepe előtt egyenesen fekszik, szélei párhuzamosak az asztallap hossz-élével, mely utóbbira a betűk alapvonalai is merőlegesen állanak (ezért „álló“ írás). A fej egyenesen tartatik, tehát mindkét szem egyforma távolságban lévén az írkatól, egyenlő mértékben vétetik igénybe; mindkét alkar $\frac{2}{3}$ része (a könyökök nem) egyenlően az asztallapra támaszkodik, miáltal egyrészt megakadályoztatik az előre hajlás, másrészt a két váll

egyforma magasságban tartatik; végül pedig a két láb egyenesen a földön áll.

A budapesti IX. ker. I. számú iskolaszéknek 1891. nov. 3-án tartott üléséből.

Kárpáti Béla,
jegyző.

Dr. Csiky Kálmán,
elnök.

(Vége köv.)

Közügyeink.

Püspökválasztásunk s az egyházi sajtó.

Hogy lapunk 47-ik számában megjelent, püspökjelöltjeinkről szóló vezércikkünk erős visszhangot fog egyházi lapjainkban költeni, azt jól tudtuk. Most érdekes végig tekinteni a lapokon, s néhány rövid észrevételt téve, megállapítani azt a különbséget, mely, a dolog erkölcsi oldalát tekintve, köztünk s egyes laptársaink között van.

A „Szabad Egyház” a mi cikkünk megjelenése előtt már zászlót bontott Szabó János mellett.

Kolozsvárott megjelenő laptársunk röviden jelzi zászlóbontásunkat s tárgyilagos, nemes hangon kíván szerencsét a választáshoz.

A „Reformátusok Lapja” már két ízben adott kifejezést azon nézetének, hogy egy egyházi lapnak nem lehet feladata ilyen kérdésben irányítólag állást foglalni.

A „Közpapok Lapja” előző két számban Tóth S. mellett látszott állást foglalni, de a 46-ik számban, — mert a hely. püspök úr öreg ember s mert Szabó János és Tóth S. semmit sem tettek eddig a közpapokért, — az Erdélyben szolgáló szerkesztő Balogh Ferencz mellett foglal állást. Semmi szavunk nincs s nem is lehet ez ellen, csak eleitől fogva így kellett volna a lap szerkesztésében közvetlen részt vevő teljes személyzetnek beszélnie, pedig mi tudjuk, hogy ez nem így történt.*)

A „Sárospataki Lapok” utolsó száma a következő közleményt hozza:

„A „Debreczeni Protestáns Lap” szerkesztője már régebben megbíztatta olvasóit azzal, hogy a mikor szükségét fogja látni, férfias nyíltsággal fog nyilatkozni a tiszántúli egyházkerület küszöbén álló püspökválasztási kérdésében; készséggel engedvén ama sűrű megkereséseknek, a melyek hozzá érkeznek s a melyekben tájékoztatást kérnek tőle. Ez irányban a revelatio immár megtörtént. A nevezett lap legközelebbi számában előadja, hogy három püspökjelöltje van az egyházkerületnek ezidőszertint. Az egyik Kiss Áron, a szatmári egyházmegye veterán esperese s jelenlegi püspökhelyettes; a másik Szabó János, békés-bánát nagyérdemű esperese, és a harmadik Tóth Sámuel, az egyházkerületnek sok nehéz munkát végzett egyházi főjegyzője. Elmondja aztán, hogy Kiss Áron derék ember is, tudós ember is, de hát nem való püspöknek, mert vén em-

*) A „K. L.” 47-ik számában olvassuk a következő sorokat: „Nyilatkozat. A „Közpapok Lapja” 46 száma csak ma jutott kezembe, vezércikkére nyilatkozom: a megüszelő bizalmat és rokonszenves szavakat köszönöm, — és kérem az illető elvbarrátokat, engem minden áron mellőzzenek a szavazásnál. Ez kérelem. Debreczenben, 1891. nov. 28. Tisztelettel: Balogh Ferencz, hittanár. — Ezen nyilatkozat daczára, mi a Balogh Ferencz jelöltségét fentartjuk és kérve-kérjük lelkésztársainkat, hogy szavazataikkal őt megtiszteljék. A szerkesztőség.”

ber és egy évvel még idősebb, mint a megboldogult Révész Bálint volt, a kit persze nem aggkora, hanem hosszas időn át tartó betegsége akadályozott a püspöki hivatal tényleges vezetésében, s a ki helyett Kiss Áron mindenkor helyt állott, a mint ezt a gönczi országos ünnepélyen is fényesen igazolta; na de hát ezért nincs mit szégyelnie magát, érje be vele, hogy „ékes korona az ősz fej”, a melyet íme, így nem lehet számba venni, a mikor annak megtiszteltetéséről van szó. Szabó János pedig szintén fáradhatatlan, erőteljes munkása egyházi közéletünknek; de hát elvégre — szerinte — püspöknek mégis csak Tóth Sámuel való. — Egész tisztelettel kérjük: mi szükség volt, csak épen ennyinek elmondása végett, az egész választási ügyet ilyen módon a sajtó terére vinni s megkezdeni itt is az áldástalan hajszát, a mikor ezt már — tudtunkkal — künn az életben úgy is mesterségesen szítják némely megbízottak, a szabad vélemény és meggyőződés nyilvánításának elnyomására. A nevezett lap szerkesztője elmond sok mindent, a mit mindenki eddig is igen tudott, csak egy lényeges körülményt nem akart, vagy talán nem mert határozottan megmondani, s ez, szerintünk az, hogy a tiszántúli egyházkerület mostani püspökválasztási kérdése, nem személyek, jelöltek kérdése, hanem elvi, nagy jelentőségű kérdés; az, hogy itt két jelölttel küzd az antipresbyterianismus, a szigorú presbyterianismus egy régi idő óta ismeretes, törhetlen bátorságú képviselője ellen. Ennek határozott megmondása lett volna a férfias szerkesztői revelatio, hamár az ilyen beavatkozást szükségesnek s ildomosnak találta valaki, nem pedig gyöngén megrajzolt személyi tulajdonoknak, mindhárom férfiúra nézve — azt hisszük — kellemetlen szembeállítás a a lap elvi álláspontjának elburkolása. Na, de hát a mit a lap szerkesztője nem mondott el, azt az egyházkerület egyházi bizonyosan tudni fogják s legjobb belátásuk szerint fognak szavazni, a capatitatio daczára is. Elég érettek hozzá előljárói, hogy megtudják ítélni „a különféle tudományokat”. Presbyter.”

„Presbyter” e közleménye, egy csomó gyanúsítással telten külön részletes választ érdemelne tőlünk. Lehet, hogy majd megírjuk. Most egyelőre csak útasítjuk őt lapunk elején Joó István cikkére.

Igen nevezetes különfélélet közöl végül budapesti érdemes laptársunk a fenforgó kérdésben. Nemes modorban, férfias nyílt bátorsággal, teljes tárgyilagossággal mondja el a névtelen író a maga mondanivalóját, a mint ez a következő, szóról-szóra átvett sorokból kitűnik:

„A Debreczeni Protestáns Lap a f. é. 43. számában előre jelzett, férfias elszántsággal tett amaz ígéretét, hogy a tiszántúli kerület püspökválasztási kérdésében, „mihelyt szükségét látja, ki fogja bontani lobogóját”, mert „ha ezt nem tenné, egy perczig sem volna lapjának létjogosultsága” (ipsissima verba): most a 47. számban beváltotta. Vezércikke bátran teszi fel a kérdést: „Ki legyen a tiszántúli egyházkerület püspöke?” A kibontott kortes-zászló lobogója lassan fejtözik le nyeléről s mikor széles és hosszú szövetét meglendíti a szél és kíváncsian várjuk, hogy „a kimondott (sic!) lobogó” kinek nevét hirdeti, ki hát az éljen? s mi feleletet ad az actualis és érdekes kérdésre: íme jobbról is, balról is be van írva az. No nem baj, — gondoljuk, — hiszen már más választásnál is láttunk ilyen mindkét oldalon beírt zászlót; akárhonnét is nézze valaki, hát hadd lássa, hogy kiért áldozunk vitam et sanguinem! Sőt hogy arczkép is van rajta mind a két oldalon, ez se baj! Rumboldék zászlógyarában már láttunk ilyen luxuriosus lobogót is! Hanem

az már bökkenő, hogy a két oldalon két különböző név és két különböző arczkép van. Ki hát a vívát?! Ha debreczeni t. lap-társunk „kinondott“ lobogóját oda képzeljük a debreczeni nagytemplom tornyára felvonatva, a mint a Hortobágy felől támadott szél a vitorlájába belefűs hullámozva fodorítja annak nehéz szövetét: a nagyszalontai embernek Szabó János esperest élteti az, míg a szathmári híveknek meg Tóth Sámuel. Ime, hogyan mutat rá önmaga a zászló-bontó, hogy Tiszántúlnak két különböző püspök kellene: pedig ezelőtt három hónappal még mennyire perhorreskálta még azt az ideát, hogy bizony jó volna egy felső-tiszai és egy alsó-tiszai kerületet csinálni. Hanem hogy a debreczeni lap két neves és két arczképes zászlója hogyan lesz jó kortes lobogónak, erre már igazán kíváncsiak vagyunk! Ha beválik, mint új és egyszerűsített találmánynak jó hasznát foghatják venni a jövő évi képviselőválasztásnál azok a kevésbé áldozatkész honatya-jelöltek, a kik szeretnének olesóbb mandatumhoz jutni; milyen megtakarítás lenne az, ha egy zászlóval megeshetnék a dolog s egy ponyván elárulgathatnának jelölt és ellenjelölt! Bátor volnék tisztelettel indítványozni, hogy a zászló hosszú nyelére is lehetne még egy nevet felvenni; így legalább minden árnyalatú jelölt használhatná azt az egy lobogót!

Csak egy rövid megjegyzésünk van e cikkre. Sajátságos eljárás a szerkesztőtől, hogy egy nagyon komoly ügyben egy ártatlan sajtóbibán enged lovagolni névtelenség kényelmes köpenyébe rejtőzött lovagot. Volna ugyan egy másik megjegyzésünk is, s ez magának a névtelen úrnak azon indítványára vonatkoznék, hogy a zászló hosszú nyelére is vegyünk föl egy nevet, de e megjegyzésünk nagyon erősen satyrikus hangú lehetne, — s mi ezután is csak komoly és tisztességes fegyvereket akarunk használni.

Kérjük, esedezve kérjük ugyanerre a velünk nem egy nézetten levőket is. Itéljék meg önmaguk, hogy a mi cikkünk tárgyilagos hangjának méltó visszhangja-e az az éretlen emberre valló felszólalás, melyet a fentebbiekben közöltünk?!

Irodalom.

Előfizetésre való felhívás! Köznapi használatra készített templomi imáimat óhajtom ez alkalommal közrebocsátani. Jól tudom, hogy a legnehezebb feladatok egyike eltalálni az imádság nyelvét; azt a szelid és alázatos hangot, mely a buzgóság tüzeiben felolvadva s megtisztulva, méltó kifejezése tudjon lenni Isten előtt az emberi szív fölemelkedett érzéseinek; s azokat az érzelmeket, melyek mindnyájunkkal közösek, új alakba öltöztetni talán még nehezebb. Bizony kevésnek adatott úgy érinteni a szív húrjait, hogy az ima érintésének közvetlen hatása alatt minden hallgatónak szívében az istenimádás fenséges harmoniája fakadjon fel. E tekintetben még legnagyobb ima-íróink is tüntetnek fel gyarlóságokat; mindamellert bátorkodom imáimat közrebocsátani, mert hiszen vasárnapi imáimból s többi egyházi dolgozataimból tájékoztathatják lelkész-társaim magukat a felől, mit és mennyit remélhetnek ez újabb munkától használhatóság tekintetében. — E munkálatom kiadásával egyik célom az, hogy a közhasználatban levő ima-könyvek, melyek már nagyon ismeretesek, koronkint felváltathassanak; továbbá, hogy oly új anyag is legyen művemben, mely az eddigiekben nem található. Épen ezért én az évszakokra is tekintettel leszek, sőt az adventi na-

pokat sem hagyom figyelem nélkül, általában minden kigondolható esetre fogok bevonni imáim sorozatába. — Ezen oknál fogva az ima könyv terjedelme is tetemes, — úgy a Révészé-nél, valamint az én vasárnapi imáimnál is sokkal bővebb leend, minélfogva az előfizetési ár is e szerint emelkedik. Előfizetési ára: Fűzve 2 frt 50 kr, félbörben 3 frt, díszpéldányban 4 forint, mely jövő évi januárhó 10. napjáig lesz hozzám postautalványon beküldendő. A mű az 1892-ik év márczius 1-ső napjára fog megjelenni és az előfizetőknek bérmentesen megküldetni. Bolti ára magasabb leend. Kelt Nyiregyházán, 1891. okt. hó 10. Tisztelettel Lukács Ödön, ev. ref. esperes. — Nagyon melegen ajánljuk e fölhívást t. olvasóink szíves figyelmébe. A nagytiszt. esperes úr irodalmi neve sokkal ismeretesebb, semhogy ajánlgatásunkra legkisebb szüksége is volna. A legjobbat várjuk tőle, s művének megjelenése elé a legelőkelőbb érdeklődéssel tekintünk.

Ötven év a római kath. egyházban. Irta Chiniquy Károly, „A pap, a nő és a gyóntatószék“ stb. művek szerzője. Fordította Révész Mihály. Mezőtur. Gyikó K. kiadó tulajdona. Ára (?) Előzetesen is fölhívjuk e műre, melyet mielőbb részletesen ismertetni fogunk, t. olvasóink szíves figyelmét. T. Révész Mihály úr valódi egyházirodalmi érdemeket szerez magának Chiniquy műveinek magyarra fordításával, megrendítő képeket tárván föl előttünk a róm. kath. egyház rettenetes visszaéléseiről. A kik e mű 2-ik kötetét is óhajtják megszerezni, tudassák a fordítóval megrendelési szándékokat Kun-Madarasra, mire a mű megjelenése után, a jövő év első hónapjaiban, azonnal meg fog küldetni. A második füzetnek ára s terjedelme épen akkora lesz, mint az első füzeté.

Keresztény hittan és erkölcstan. Algymnasiumok, alreál és polgári iskolák számára. Irta Bereczky Sándor, ág. h. ev. vallástanár. Budapest. Kókai Lajos kiadása. Ára 50 kr. A csinos kiállítású s könnyen folyó magyar nyelven írt könyvecske tartalma következő. A bevezetés, mely 11 §-ban a hittan és erkölcstan alapvető ismereteit adja elő. A hittan, különválasztva az erkölcstantól, az Istenről, a Krisztusról és a Szentlélekről szóló tant adja elő, az erkölcstan pedig, szokott felosztás szerint, Isten, magunk és felebarátaink iránti kötelességeinket tárgyalja. A könyv végén a 4 nevezetesebb keresztyén felekezet megkülönböztető (symbolikus) főbb tanai állanak. Ajánljuk e könyvet, melyre nézve azonban meg kell jegyeznünk, hogy sajtóságnak tűnik föl előttünk a szerzőnél, ki sem nem róm. kath., sem nem unitárius, a keresztény szó használata.

Beszédek és a theologia akadémia fejlesztésére vonatkozó dolgozatok. Irta Schneller István, a magyarh. ág. h. egyet. egyház theol. akadémiájának igazgatója. Pozsony. A szerző sajátja. Egyáltalában nem ephemer értékű, de minden időre becses dolgozatok ezek, a melyeket a tisztelt szerző e 187 lapra terjedő könyvecskében összeállított. A mű tartalomjegyzéke következő. I. Beszédek. Az akadémiai szabadságról. Mire kötelezi akadémiánk neve polgárait? A kegyességről és a theologiai tudományos munkásságról. Mire int az év gyásza? A nemzetiségi kérdéstről. Vizsgáljuk meg önmagunkat! A theologiai tudományos jelentőségéről. II. A theologiai akadémia fejlesztésére vonatkozó

dolgozatok. Állítsunk fel tanárképző intézetet. Tervezet a középiskolai tanárképző felállításához. A lelkész-képzésről.

Oltári imádság és egyházi beszéd. A bányai ág. hitv. evang. egyházkerület aszódi leánynevelő-intézetének megnyitó-ünnepén 1891. szeptember 8-ikán tartották Sárkány Sámuel, bányakerületi ev. püspök és Horváth Sándor, budapesti ev. lelkész. A tiszta jövedelem az aszódi leánynevelő-intézetet illeti. Budapest. Kiadja Kókai Lajos. Ára bérmentve 22 kr. — Ajánljuk e szépen írt imádságot és egyházi beszédet, szép czélfára tekintettel, méltó figyelembe.

Különfélék.

Zsinati Értesítők ügyében tudatom lapunk tisztelt olvasóival, hogy az ág. hitv. ev. egyház zsinati atyái közül is sikerült egy férfiút megnyernünk, ki a testvéregyház zsinatából több levéllel föl fog bennünket keresni, számot adván olvasóink előtt azon főbb mozzanatokról, eszmékről, melyek azon zsinat tárgyalásait uralják. Jövő számunk mellett tehát már meg fog jelenni a Zsinati Értesítő is, melynek támogatására, tehát az 1 frt előfizetési pénz beküldésére ismételten fölhívjuk lapunk t. olvasóit Szerkesztőség.

Zsinati felterjesztések. A felső-szabolcsi egyházmegye az egyházkerület „presbyterianus pártjának“ a zsinathoz intézett fölterjesztését nov. 20. án Nyir-Bátorban tartott rendkívüli gyűlésén felolvasta. A fölterjesztés azért emel szót, mert egyházkerületünk a f. évi nov. 24-iki gyűlésen a) a közigazgatási bíróság új intézményét behozni javálja; b) a lélekszám szerinti szavazásmódját, valamint c) a konventi tagoknak a kerületi gyűlés által való választását magáévá tette. A fölterjesztés a „presbyterianusok pártjának“ ezzel szemben elfoglalt állását védi, s kívánja, hogy a zsinat a presbyteri rendszernek megfelelő egy és szélesebb alapon szerveztessék, a theologiai akadémiák egy-egy képviselőt küldjenek; mellőztessék a közigazgatási bíróságról szóló törvényjavaslat, valamint a lélekszám arányában való szavazás, s minden kerületre nézve kötelezőleg iktattassék törvénybe a konventi tagoknak a presbyteriumok által való választása. A fölterjesztést a felső-szabolcsi egyházm. rendkívüli gyűlése minden pontjában „osztja“, helyesli és elfogadja, azt kinyomatja, s a testvéregyházmegyékkel közli. A 3 oldalra (egész íven) terjedő jkvi kivonatot olvastuk. Semmi különös megjegyzésünk nincs reá. Meggyőződésünk, elvi álláspontunk e Lapban ezen érdemben megjelent közlemények után eléggé ismeretes. És most nagy érdeklődéssel várjuk, hogy a zsinat miként oldja meg e kérdéseket? . . . — A debreczeni, nagyenyedi, pápai és sárospataki theologiai akadémiák ifjúsága emlékiratot adott ki a szupplikáció érdekében, ajánlva azt a zsinatnak szíves figyelmébe. Sok ügyes-

séggel, ifjú lelkesedéssel védi a szupplikációt, s az intézménynek nem eltörlését, de helyes irányú reformálását kéri, sürgeti. Azt hisszük, hogy ez emlékirat figyelmes elolvasója egy kissé gondolkozóba esik, mielőtt némely egyházkerület megállapodása szerint pereat-ot mondana a szupplikáció intézményére.

Vallásos estélyek Budapesten. Fővárosi hitrokonaink köréből a nagyközönséghez következő jelentés adatott ki. „A ref. egyház több egyházi és világi férfiú közreműködésével a tél folyamán minden héten kíván egy nyilvános összejövetelet tartani „Vallásos-estély“ czímmel, a biblia, az egyházi és iskolai élet stb. stb. köréből vett előadásokkal és felolvasásokkal; belépti díj nélkül. Tisztelettel kérjük a n. é. közönséget, hogy e tervet, úgy becses megjelenésével, mint anyagi és erkölcsi támogatásával elősegíteni kegyeskedjék. Az estélyek mindig szerdán d. a. 6 órakor tartatnak, egyelőre a Lónyay-u. ev. ref. főgymnasium nagytermében. Az esetleges változások, valamint az estélyek tárgysorozata mindig a lapok vasárnapi számaiban fognak közöltetni, külön meghívók nem adatnak ki. A belépés mindenkinek szabad. A fentartás költségeit a n. é. közönség önkéntes adományaiból reméljük fedezhetni“. — Nov. 25-én volt az első, fényesen sikerült vallásos estély, mely főként az 1791. évi XXVI. t. cz. megalkotása emlékének volt szentelve, Papp Károly lelkész imádságot, Szász Károly püspök megnyitó beszédet, Farkas József theol. tanár a törvényezikkről emlékbeszédet, Hamar Andor s. lelkész ismét imádságot mondván. Az ünnepélyt közének ayította meg és rokesztette be s közben a theol. énekkar is énekelt. Az estélyeket rendező bizottság Balogh Ferenc tanártársunkat is fölkérte működésre, ki is decz. 9-én „A hugonotta egyház végső tusáiról“ tart felolvasást. Ez estélyekről időről-időre értesíteni fogjuk jövőben is olvasóinkat.

Csökmő. A csökmői új templom fötiszt. Kiss Áron hely. püspök úr jelenlétében mult hó 22-én adatott át szép ünnepélyesség között cendeltetésének. Közelebb részletes tudósítást hozunk ez ünnepélyes eseményről.

A „Gresham“. Révész Bálint néhai püspökünk élete a „Gresham“ legelső rendű biztosító társaságnál volt 4000 forintnyi összegre biztosítva, s úgy tudjuk, hogy az özvegye már a közel napokban a pénzt fel is veszi. Megemlítjük e társaságról azt is, hogy a napokban elhunyt Henrik főherceg néhány év előtt szintén a „Gresham“ biztosító társaságnál 500,000 frankra biztosította életét; ezt az összeget Waideck báró kisasszony fogja megkapni, miután mint morganatikus házasságból származó leány nem tarthat igényt azokra a birtokokra, melyek atyja tulajdonát képezték.

Szerk. posta. Gy. L. M.-Sziget. Az „Audiatur et altera pars“ elvének hódolunk, s felszólalását közelebb kiadjuk. E számba nem tudtuk beszorítani. — B. G. Árpád. Nekrolog jövő számban mindenesetre jó.

Lap tulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**